Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

MCT ALAW UY3 CCY 39339A ADMS

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona eyaa se pewee kıman wala esındaa ne pıkena wazay poyo koyo, ditisaa dodo se peede ejade yoo tı-yoo weo, toovonum ne laheziye paliyna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tı-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ ɛyaa. Mbʊ pacaɣ se ɛjadɛ ɛlɛɣzı wɛtʊ, eyaa wɛɛ pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ ɛɛtasıɣ-wɛ kpaʊ;

Yee wadɛ kewiyaɣ ɛkandayıɣ ɛyʊ wala yɔɔ camıyɛ kɔyɔ, widiyi pılkaɣ ɛyʊ ɛnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se ɛkʊyı kewiyaɣ ŋga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powe camıye se pasına ajeya, akpeeti ne ala taabalıye doo tomıye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ paɣtʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu εyʊ wala nɛ ε-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kımaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sınaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tɪ yɔɔ camɪyɛ;

Ajeya kıgbedʊʊ ngbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyʊ wala, ele pʊwee se ngbeye edʊ-ye nisi;

Yee εyaa tinge iwena limayziye kodomdiye εyo wala ne ε-ti yoo weo tom yoo koyo, pisan ne pala tomiye ndi.

MBO AJEYA KIGBENDOO NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDEŊGA KPEEKPE YOO EY℧ WALA TOM tʊnɛ tıkɛ ajɛya wena kedeŋga kpeekpe yoo eyʊ wala tɔm wɛ a-ñʊŋ taa yo a-lımayzıye; nɛ pısa acɛyı a-tı, akuli ŋgbɛyɛ dınɛ da-ajɛya eyaa nɛ ajɛya lɛɛna eyaa ɛsɛ nɛ paña eyʊ wala nɛ e-tı yoo weʊ tɔm.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tɪ yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εpızıɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yɔɔ yɔ, dıfɛyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se εyʊ wala tɔm tʊnɛ tɪdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, ewena wade se eweena wezuu, ewee e-tı yoo ne ekandayı e-tı yoo.

Hoolay 4

Pιfεγι se nooyʊ εwee yomiye taa; ele padaadʊ-ı dodo kʊñoŋ. Pekizi yomiye tom.

Hoolay 5

Pιfεγι se pado nooyo koñon, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala εγο yo.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kiman payto esindaa ne peweena wade dodo se payto ekandayi po-yoo kiman. Yee palaki-we naboyo ne pifeyi deu, yaa piidon payto nomao ta, piwee dodo se pakandayi po-yoo kiman.

Hoolay 8

Paa anı, εwɛna wadɛ se pacaɣ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nooyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa εyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ε-tɔm fayıı nɛ pana; tideɣ yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Εyʊ weyi pakpa-ι nɛ padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ι se εdɛwɛɛkι pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nɛ ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nɛ pana toovonum.
- 2. Paakpaɣ εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paɣtʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pılıɪ se εɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkɪm, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-nangbaŋgʊʊ kɔyɔ, paɣtʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Hoolay 12

Pιfεγι deu se εγσ nooyσ εdσ ε-noo lelσ tom taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, εwεna waqε se ewolo paa le, εcaχ dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dı-taa.
- 2. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εkʊyı εjadɛ ndı εwɛ dι-taa yɔ, paa pıkɛ ε-ñındɛ, nɛ pımaɣ-ı dooye lɛ, εpιsı.

Hoolay 14

- 1. Yee palı εyʊ nɔɔyʊ wayı doli faŋŋŋ, ɛwɛna wadɛ sɛ eñını kʊyʊʊ dʊdʊyɛ. Etalı le, padaalɔ-ı.
- 2. Elε, yee toovonum, εwεεκι nabʊyʊ nɛ pañınıy-ı se pakpa-ı, εfεyına wadɛ se εdʊ kʊyʊʊ doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyɛ se ε-tɛ.
- 2. Pιfεyι se pekizina nooyo se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεyzι tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ı; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pεlɔ nɛ evebu, petisiɣ se pɔsɔɔlı dama nɛ pʊcɔ palabı-wɛ halıkpaɣyɛ sɔnzı. Pıfɛyı pakpa pa-taa nɔɔyɔ nɛ doŋ.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı ko-yoo.

Hoolay 17

- 1. Εyʊ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkʊdaa, εwεna wadε se εwεεna ñım.
- 2. Pιfεγι deu se pɛlɛɣ nɔɔyʊ ε-ñım faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwɛna wadɛ se elızı ε-lımaɣza faaa, εtıŋ ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se wadɛ dınɛ diyekina nɛ εyʊ pızı eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ nɛ ɛtıŋ lɛɛkʊ, ɛpızı ɛwɪlı ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛtɪŋgıɣ-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, ɛpızıɣ ɛla pʊ-tʊmɪyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdɪ faaa ndʊ ɛmaɣzɪɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa εyʊ nɔɔyʊ se εɛyɔɔdɪ natʊyʊ nɛ palabɪ-ɪ nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se εyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdɪ lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena ngbeye.
- 2. Pıfɛyı se pakpa nɔɔyʊ nɛ don se ɛsʊʊ ngbɛyɛ nadıyɛ taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmɪyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpızıɣ ɛla lımaɣza yaa εtɪŋna samaɣ lızı eyaa mba se pɔdɔkı ejadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa ani, ewena wade se ela kewiyay tomiye nadiye.
- 3. Samay soolim kena kewiyay don tigide. Takayisi dozoo panayna samay soolim mbo.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samaɣ ɛkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, ɛhɛzı ñım nɛ ɛsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, εwɛna waqɛ se ehiɣ tʊmɪyɛ, tʊmɪyɛ nqı ɛsɔɔlaa yɔ, ɛlabı-qı nɛ mulum ɛdaawɛɛ.
- 2. Eyaa kpeekpe wɛna waqɛ se, palakı tʊmıyɛ kʊdʊmdıyɛ kɔyɔ, pɛhɛyı-wɛ kımaŋ, mulum ɛdaawɛɛ.
- 3. Εγσ weui εlakı tomiye yo, pomonaa se peheyi-i camiye, pitali ε ne ε-mizay ne padaala koñoŋ samay taa.
- 4. Paa anı, εwɛna wadɛ se ε nɛ lalaa padʊ ŋgbɛyɛ; ε-ŋgbɛyɛ ɛkpɛndı aŋgba lɛɛna yɔɔ, aŋgba ana awɛɛ doŋ nɛ akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwɛna wadɛ se εhɛzı nɛ εcalası ε-εsɛ, padaakılı-ı nazʊʊ tʊmıyɛ taa; εwɛna wadɛ dɔdɔ se paa pınaɣ ŋga, paha-ı fenaɣ kʊdʊmaɣ, ɛhɛzı nɛ pɛtɛ pɛhɛyı-ı ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se εwɛɛna ñım nɛ pıwazı ε nɛ ε-ñımba pe-wezuu caγʊ taa; εzı tɔɔnaγ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nɛ kɔ yɔ. Ewɛna wadɛ se ɛlakı kʊñɔŋ, pıwıy-ı, ɛlabi ɛjam, ɛpɪsı ɛdanɛ yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabʊyʊ nɛ pasına-ı.
- 2. Asɔŋ nɛ piya pʊmʊnaa se pasına pıŋŋŋ.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-ɛsɛ. Pɪdamʊna se pɛhɛyɪ kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pɪkɛna paa anɪ kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyɪ. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlɪ sukuli kɪtɛzʊʊ nɔnɔsɪ paa anɪ.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu caγʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıγna εyaa nɛ panıγna dama, pekpeyu dama pa-kıwɛɛkım, padʊʊ ngbɛyɛ. Kısıγna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ngbɛyɛ tʊma wena añınıy lanhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena wade se palızı sukuli ngo posoola se pepiya iwobi-ko yo.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjadε sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa ani εwena wade se ekandayi mbʊ elaba ne ε-hide see yɔ pʊ-yɔɔ.

Hoolay 28

Paa anı, εwɛna wadɛ se εñaɣ pana nɛ yɛdɛyɛdɛtʊ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, εzı pɔyɔɔdʊʊ kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yɔ, etɔɔ-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediɣzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tι yɔɔ wɛʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyι se εcɛzι-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa ɛyaa ınıına dama.
- 3. Eyʊ ทววyʊ εɛpɪzɪɣ ɛtɔ se ɛñaŋ wala ana nɛ pʊdɔdɔ ɛzɪ ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ sɔɔlʊʊ yɔ.

Hoolay 30

Kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tι-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı ɛtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ŋgʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ ɛjadɛ dunɛ,yaa ndı yɔ dι-taa.